

Spotřebitel v komunitárním právu

Jana Dudová

- jednotlivec, který uspokojuje své vlastní nebo rodinné potřeby
- Čl. 153 SES – „homo oeconomicus passivus“
- regulace bezpečnosti spotřebitele versus ochrana ekonomického prostředí
- Komunitární právo – řada pravomocí, které obsahují ochranu spotřebitele – např. v rámci zemědělské politiky, ŽP a zdraví

Vývoj

- Paříž 1972 – poprvé vyslovena podpora spotřebitele
 - 1973 – Komise zřizuje oddělení pro ochranu ŽP a ochranu spotřebitele (1989 – rozdělení na 2 samost. odd.)
 - Komise svolává poprvé poradní spotřebitelskou radu a vydává návrh 1. programu spotřebitele
 - 1975 – schválení 1. programu spotřebitele
 - 1981 – Komise stanoví Katalog práv spotřebitele
základní práva:
 - právo na ochranu zdraví a bezpečnosti
 - právo na ochranu hospodářských zájmů
 - právo na náhradu utrpěné škody
 - právo na informace a vzdělání
 - právo na řádný proces
- reakce na slabší vyjednávací pozici spotřebitele vůči „nabíziteli“, obsáhlý program sociální ochrany spotřebitele

- 1982 – 2. program ochrany spotřebitele (5 let)
- 1990 - 1992 – tříletý akční plán na ochranu spotřebitele

(opatření v rámci 4 oblastí ochrany spotřebitele):

- zastoupení spotřebitele
- **informace** spotřebitele
- bezpečnost spotřebitele
- smluvní ochrana spotřebitele

1992 – Smlouva o EU – nový čl. 129a: závazek ES zabývat se celým spektrem ochrany spotřebitele

- 1993 – 1995 – druhý akční plán na ochranu spotřebitele konsolidace předpisů evropského práva
- 1996 – 1998 – „Priority politiky v oblasti ochrany spotřebitele“:
- zlepšování výchovy a informovanosti
- zohlednění zájmů spotřebitelů na vnitřním trhu
- ochrana spotřebitele u finančních služeb a při veřejném zásobování
- opatření na posílení důvěry spotřebitele v potraviny
- podpora spotřeby slučitelné s ochranou ŽP
- konsolidace a rozšíření zastupování zájmů spotřebitele
- Zájmy ochrany spotřebitele jsou velmi mnohotvárné

- 1997 – EP koncipuje novou politiku na ochranu zdraví spotřebitele a bezpečnost potravin (aféra BSE)
- vydání „Zelené knihy“ (evropská záruka), obecné zásady potravinového práva
- EP – Prohlášení o bezpečnosti potravin
- 1999 – EP a Rada přijímají „Obecný rámec pro činnost ES ve prospěch spotřebitelů“
- 1999 – 2001 - usnesení Rady o politice ES v oblasti ochrany spotřebitele navazuje na „Obecný rámec“ (následně prodlouženo do 31.12. 2003)
- 2000 – Bílá kniha o bezpečnosti potravin
- 2003 – 2008 – akční program ES v oblasti ochrany veřejného zdraví (rozhodnutí EP a Rady 178/6 2002)

Vývoj institucionálního zabezpečení ochrany spotřebitele v ES (EHS)

- 1962 – 1972 -Kontaktní výbor pro otázky ochrany spotřebitele (fórum pro spolupráci evropských organizací na ochranu spotř.)
- 1973 – Komise zřizuje
- Útvar pro ochranu ŽP a spotřebitele
- Spotřebitelský výbor (Comité Consultatif des Consommateurs - CCC)
- 1989 – CCC přejmenován na Conseil Consultatif des Consommateurs, vznikají 2 samost. útvary – pro ochranu spotřebitele a pro ochranu ŽP, oba byly později sloučeny do Generálního ředitelství pro politiku na ochranu ŽP, ochranu spotřebitele a jadernou bezpečnost
- (vliv na rozhodovací praxi EP bezvýznamný)
- 1995 – stanoví Komise nový Spotřebitelský výbor (struktura se více přiblížila čl. státům)
- od roku 1997 vzniká Úřad pro veterinární medicínu a potraviny a ten je přiřazen ke GŘ pro politiku na ochranu spotřebitele a ochranu zdraví
- 2002 – Evropský potravinový úřad

Základy ochrany spotřebitele v primárním právu

- **Před vydáním JEA** (28. 2. 1986) pouze v rámci agrární politiky, soutěžního práva
- Ex čl. 92 SES (nyní čl. 87) odst. 2, písm.a) podpora sociálního charakteru pro jednotlivé spotřebitele, pokud se udělují bez diskriminace podle původu zboží
- **1986 – JEA** – novela čl. 3 Smlouvy o EHS: činnost Společenství ve smyslu čl. 2 SES zahrnuje příspěvek k posílení ochrany spotřebitele (písm.s)
- Legislativně technický nástroj – sbližování právních předpisů podle čl. 100a (nyní 95)
- **7. 2. 1992 – Smlouva o EU**, do SES vložena hl. XI „Ochrana spotřebitele“ – čl. 153 SES (ex čl. 129a)
- **Rada** (ve vazbě na ostatní orgány Společenství) přispívá k dosažení vysoké úrovně ochrany spotřebitele a to:
 - dle čl. 95 SES ve vazbě na čl. 153/1a) SES – vytváření vnitřního trhu
 - dle čl. 153/1 b) SES specifickými činnostmi na ochranu zdraví, bezpečnosti a ekonomických zájmů spotřebitelů při zohlednění čl. 95/4 SES

1999 Amsterodamská smlouva – ochrana spotřebitele jako **vlastní politika** (nikoli jako dříve příspěvek k politikám ostatním) rozšíření rozsahu politiky dle čl. 153 odst. 1 SES

- rozšíření práv spotřebitelů na informace vůči třetím osobám
- vlastní zastoupení spotřebitelů, zaručeno právo sdružovat se k ochraně svých zájmů
- vloženo v čl. **153/2 SES průřezové ustanovení**, podle něhož požadavky na ochranu spotřebitele je třeba zohlednit i v provádění jiných politik a činností Společenství
- čl. 153/3b) SES byl Společenství svěřen úkol sledovat politiku čl. států – tzn. potvrzena svébytnost politiky ochrany spotřebitele
- opting-out od harmonizace určuje čl. 95 SES a nesmí být překročeno jinými úpravami (o tuto úpravu se opírá většina směrnic, tzn. sekundárního práva)

Politika na ochranu spotřebitele

- šifra, ex post - **zaměření se na vzniklé hrozby**, diferencování podle příslušné problémové situace, právo Společenství doposud pouze potírá ohniska nebezpečí pro spotřebitele, ne ucelený koncept, proto návazně problém i v rámci sekundárního práva
- **vzor spotřebitele**, který jedná v zásadě rozumně a pozorně, dokáže se zorientovat
- ze vzoru spotřebitele se odvozují **nástroje jeho ochrany** (zejména informování a zastupování spotřebitelských zájmů)
- Ochrana spotřebitele jako **ospravedlnění pro zásahy** čl. států do základních svobod - viz zejména rozsudek Cassis de Dijon, ve kterém ESD uznal poprvé „kategorické požadavky poctivosti obchodního styku a ochrany spotřebitelů“ jako kritérium pro výjimku z opatření s rovnocennými účinky podle čl. 28 (ex čl. 30) SES. Ospravedlnění takových zásahů vyplývá z Amsterodamské smlouvy (čl. 153/3a SES ve vazbě na čl. 95/3 SES)

- **Informování spotřebitele**
- **označení ceny** jednoznačně, snadno rozpoznatelně a dobře čitelně (má přednost před standardizací v balení výrobků)
- **označování výrobků** (obecně zatím ne, pouze u potravin – viz Směrnice Rady 79/112/EHS o sblížování právních předpisů čl. států týkajících se označování potravin určených k prodeji konečnému spotřebiteli, ve znění pozd. změn a doplňků). Neexistují-li pravidla Společenství, pak jsou čl. státy oprávněny stanovit vnitrostátní předpisy.
- **regulace reklamy** – měřítka a kritéria pro existenci klamání spotřebitele dosud neexistují - srov. směrnice 84/450/EHS opírající se o ex čl. 100 SES (čl. 94 SES)
- ESD zejména prověřuje omezení reklamy ve vztahu k slučitelnosti s volným pohybem zboží
- **ochrana hospodářských zájmů**
- **přístup k právu**
- 1985 Zelená kniha + specifické směrnice
- 1996 Akční plán pro přístup spotřebitelů k právu a pro urovnání sporů spotřebitelů na vnitřním trhu – stanoví další iniciativy, které by se měly opírat o ex čl. 129a SES (čl. 153 SES), osvobození nemajetného účastníka od nákladů soudního řízení
- Evropská úmluva o soudní příslušnosti (Bruselská úmluva k 1. 3. 2002), negatorní žaloby, ochrana kolektivních zájmů.